

Бударний С.
*аспірант, Західноукраїнський
національний університет*

Николіук Х.
*студентка юридичного факультету,
Західноукраїнський національний
університет*

ПОНЯТТЯ ЦИФРОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

Цифрові технології – це широкий термін, який охоплює широкий спектр технологій, включаючи комп'ютери, Інтернет, мобільні пристрої та програмне забезпечення. Ці технології мали глибокий вплив на всі аспекти суспільства, включно з правом. Як вказує Є. Мічурін, «Із подальшим розвитком цифрових технологій їхнє впровадження в суспільне життя буде поглиблюватися. Наразі відбувається процес впровадження цифрових технологій у право. Право залежно від предмету та методу свого правового регулювання включає вказані суспільні відносини у сферу відповідного правового регулювання. Через новизну взаємин із цифровими об'єктами їхнє правове регулювання перебуває в розвитку» [1].

Національне законодавство розвивалося, щоб вирішити проблеми та можливості, які відкривають цифрові технології. Наприклад, багато країн прийняли закони про захист персональних даних, регулювання онлайн-торгівлі та боротьбу з кіберзлочинністю.

Як вказує вчений, «Відносини із впровадження об'єктів цифрових технологій є суспільними. Отож право включає вказані суспільні відносини у свою сферу відповідно до предмету та методу регулювання. Утім, через новизну більшості з вказаних правовідносин сфера правового регулювання об'єктів цифрових технологій перебуває на початковій стадії у всьому світі. Поки що навіть класифікація численних об'єктів цифрових технологій, у тому числі правова, складає окрему наукову проблему. Іншою з наявних проблем є з'ясування правової природи об'єктів цифрових технологій. І це лише окремі з тих, що мають бути вирішені в правовій доктрині проблем, що необхідно для належного правового регулювання об'єктів цифрових технологій» [1]. Ми із постановкою таких проблем цілком погоджуємось, проте хочемо зазначити, що правове регулювання таких об'єктів має розпочатись із міжнародного рівня. Оскільки всі вони поміщені в глобальну мережу, створювати національне законодавство не матиме жодного ефекту. Якщо ж норми матимуть вияв у спеціальних міжнародних нормативно-правових актах, і до них приєднуюватимуться більшість країн, - лише тоді ці норми матимуть шанс бути реалізованими.

Міжнародне право також розвивається для вирішення глобальних наслідків цифрових технологій. Наприклад, Організація Об'єднаних Націй прийняла низку резолюцій на цю тему, і існує низка договорів та інших міжнародних угод, які стосуються цифрових питань.

Поняття цифрових технологій є складним і постійно розвивається. Як наслідок, не існує єдиного загальноприйнятого визначення терміну. Однак деякі загальні елементи визначення включають:

- використання комп'ютерів та інших електронних пристроїв для зберігання, обробки та передачі інформації;
- використання Інтернету для підключення комп'ютерів та інших пристроїв;
- використання програмного забезпечення для керування комп'ютерами та іншими пристроями;
- вплив цифрових технологій на право є далекосяжним і продовжує зростати. З розробкою та впровадженням нових технологій законодавство має продовжувати розвиватися, щоб не відставати від них.

Як вказують О. Братасюк та Н. Ментух, «Наразі є потреба як на національному, так і на міжнародному рівні закріпити цифрові права, створивши додаткові гарантії реалізації та захисту даного виду прав. Зроблено акцент на необхідності виділення окремої групи «цифрових прав», до якої слід віднести право на доступ до Інтернету; свободу вираження поглядів онлайн; право на приватність і захист персональних даних; право на свободу та особисту безпеку онлайн; право на мирні зібрання, асоціації та/або використання електронних інструментів демократії; право на цифрове самовизначення, або право відключатися від онлайн».

Запропоновано розглядати цифрові права людини як окрему групу прав людини, які пов'язані з використанням та реалізуються в мережі Інтернет за допомогою спеціальних пристроїв (комп'ютерів, смартфонів тощо). Зазначено, що існує велика кількість цифрових прав, які потребують нормативного врегулювання, а деякі з них за важливістю та значенням для людини є основоположними та потребують конституціоналізації» [2]. Як бачимо, вказані вчені також наголошують на важливості міжнародно-правового регулювання не лише правового статусу цифрових об'єктів, а навіть наполягають на необхідності конституційного визначення цифрових прав. Ми з цього приводу дотримуємось думки, що конституційно-правового регулювання права на інформацію цілком достатньо на сьогодні, проте норми цивільного кодексу України та Закону України «Про інформацію» мають бути доповнені положеннями, про які вказують вчені.

Отже, поняття цифрової технології в правовій доктрині визначається як застосування технологій для обробки, зберігання та передачі інформації у цифровій формі. В національній і міжнародній правовій доктрині велика увага приділяється регулюванню цифрового простору, включаючи аспекти захисту даних, інтелектуальної власності та кібербезпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Євген Мічурін. Об'єкти цифрових технологій та їхнє правове регулювання. Об'єкти цифрових технологій та їхнє правове регулювання - Copernicus Political and Legal Studies - Issue 3 (2022) - CEJSH - Yadda (icm.edu.pl)
2. Братасюк О. Б., Ментух Н. Ф. Поняття та класифікація цифрових прав в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 58-61.